

פרוטוקול מס' 149

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ו' ז' שבט תשל"ו 9.1.76 שעה 8.30

נכחור:

חברי הועדה: י. ארידור - יו"ר
נ. אליעד
י. בארי
א. גיבלבר
מ. הכהן
א. ורדיגר
א. יריב
ב. מואב

מוזמנים: ח"כ א.א.א. אולמרט
תנ"צ קרתי - מטרת ישראל

מזכיר הועדה: י. יפה

רשמה: א. גוטמן

- סדר היום: (1) תופעות של גביית המי הגנה מבתי עסק בירושלים -
הצעת ח"כ א.א.א. אולמרט
(2) הפיצוץ בשוק תלפיות בחיפה ושיטת הפרוטקסין הנהוגה
בשווקי הארץ - הצעת ח"כ מ.שחל

היו"ר י. ארידור: אני פותח את הישיבה.

1. תופעות של גביית דמי הגנה מבתי עסק בירושלים - הצעת ח"כ א. אולמרט.
2. הפיצוץ בשוק תלפיות - בחיפה ושיטת הפרוטקשין הנהוגה בשורקי הארץ - הצעת ח"כ מ. שחל

היו"ר י. ארידור: אני מקדם בכרחה את ח"כ א. אולמרט, בעל ההצעה לסדר היום, ואת תת-ניצב קרתי, סגן ראש אגף חקירות במשטרת ישראל. ח"כ מ. שחל הודיע שהוא לא יכל היה לבוא היום, והוא יבוא לישיבה הבאה של הוועדה.

לפני שנפתח בדיון בנושא שהועלה ע"י ח"כ אולמרט וח"כ שחל, יש לי הרושם שצריך לברך על הפעילות של שני חברי-הכנסת, ופעילות המשטרה, שבאה בעקבותם ומנסה לשים קץ למעשי סחטנות, מה שנקרא בלע"ז "פרוטקשין", שלא היינו ערים לחומרתם כפי שהיינו צריכים להיות.

העבודה של ועדת הפנים בנושא זה צריכה לכלול את בירור ההקף של התופעה, בירור האמצעים שהמשטרה נוקטת היום לחיסול התופעה הזאת, ועידוד הציבור לבוא ולהתלונן כדי שבפעולה ציבורית רבת-הקף ובמקומות רבים, יעשה הכל כדי לחסל את התופעה האיומה הזאת.

לפני שנתחיל את הדיון, אני סבור, שאני יכל לראות עצמי מוסמך ע"י ועדת הפנים, לפנות בשם הוועדה לציבור שיגיש תלונות לוועדה, בין תלונות שאנשים ירצו להופיע בפני הוועדה ולהביע אותן, ובין תלונות שאנשים רק ירצו למסור אינפורמציה לוועדה, בין שזה יהיה בגלוי ובין שזה לא יהיה בגלוי, על מנת שתופעות של אלימות, שעדיין נסחרות אולי מעינינו ומעיני המשטרה, תוכלנה לקבל את הטיפול הדרוש, על מנת שאנשים ידעו שזאת ההזדמנות להתלכד סביב המאמץ המשותף שנועשה לבעור תופעות אלה.

נ. אליעד: אני חושב שאנחנו צריכים לבדוק את זה עם היו"ר הכנסת. אינני יודע אם ועדת הפנים אמנם יכולה לעסוק בזה. הלא כאשר הוועדה תפנה לציבור, תהינה פניות רבות, ואז אנו נהפך לוועדת חקירה וועדת ביקורת. השאלה אם זה תפקידנו. ברגע שאתה פונה לציבור, והציבור יפנה אל הוועדה, הוי"ר יהיה יחיד לפנות ולהעסיק את הוועדה. אני חושב, שזה דורש דיון בוועדת הפנים. אם היו"ר ועדת הפנים יגיד שיפנו אלינו - זה דבר אחר.

היו"ר י. ארידור: אם אתה מתנגד שאני אפנה בשם הוועדה, אז אני אפנה בשמי. בשמי, אתה לא יכל למנוע ממני לפנות.

נ. אליעד: אני חושב, שאנו כלנו נעבור את מסגרת הטיפול שלנו כוועדה.

היו"ר י. ארידור: אם תהינה פניות, שצריך להפנות למשטרה - אפנה אותן למשטרה. אם יהיו פניות, שצריך יהיה לשמוע את המתלוננים - נשמע אותם. אם כך, אני עושה את זה בשמי.

נ. אליעד: אינני חושב, שצריך להכניס את הוועדה למסגרת של ועדת חקירה. כשהציבור פונה מעצמו, זה דבר אחר.

היו"ר י. ארידור: יתכן שהוועדה תרצאה לשמוע מישהו. אי אפשר לדעת איך תפתח העבודה בענין זה. תפקידה של ועדת הפנים הוא גם לעשות משהו בענינים אלה. בקשתי רשות לעשות את הפניה הזאת על דעת ועדת הפנים. היתה התנגדות של ח"כ אליעד. חשבתי שעדיף שאעשה זאת על דעת הוועדה. אבל, אם יש התנגדות לכך - אפנה על דעת עצמי.

נ. אליעד: אם נפנה כך לציבור, יש חשש שאנו תופשים את מקומה של המשטרה.

היו"ר י. ארידור: אני לא מתכוון שהוועדה תחקור דברים, אבל היא צריכה לקבל מידע.

ב. אליעד: כל אחד יש לו את הסיפור שלו, ואז אתה הופך למוסד ביקורת. ז"א, כל איש מהציבור יעלה את הנושא שלו. נראה לי, ואני חושש, שזה יפזר מאד. יש להתייעץ עם היו"ר הכנסת, אם זה מסמכותנו.

היו"ר י. ארידור: תקדימים לזה היו בוועדת הספורט. כשהיתה חקירה של ועדת החינוך, היו תקדימים לזה ואינני רואה סבה שלא אפנה.

ב. מואב: אני מציע להעלות את השאלה שהעלית בסוף הישיבה, היום, לפחות כשנתחיל לדון בזאת נראה מה הקף הבעיה, ואז יהיה יותר קל לקבוע עמדה לגבי ההצעה של היו"ר. אפריורי אני חושב, שהפעולות שהחלו ע"י דברים שהעלה ח"כ אולמרט - ואני מברך אותו על כך - גרמו לכך שהציבור היום מוכן לתת מידע, וזה הדבר החשוב ביותר בנושא הזה, והוא מתלונן במטרה. זה אחד הדברים החשובים ביותר כדי לעקור את הנגע של "פרוטקשין".

לכן, הבאת אינפורמציה זה דבר חשוב, ועידוד לכך זה דבר חשוב. אני מציע, באופן טכני, להעלות את ההצעה של היו"ר בסוף הדיון היום.

היו"ר י. ארידור: היו"ר יכל לפנות על דעת ועדת הפנים או על דעתו האישית. אני לא חושב, שאני יכל למלא את התפקיד כיו"ר ועדת הפנים בלי לתת לציבור מידע. חשבתי שנאה יותר לפנות אל הציבור בשם הוועדה.

א. ורדיגר: אני תומך בהצעת היו"ר ומציע שתפנה בשם הוועדה. קראתי את נגובת ראש הממשלה לאחר הפגישה עם חברי-הכנסת אולמרט ושחל, הוא ברן. ל כך שהנושא הגיע לטיפול זה.

אני חושב, שהפניה צריכה להיות ע"י ועדת הפנים. יש אנשים שאינם רוצים לפנות למשטרה, וכאשר ידעו שיש כתובת של ועדת כנסת, הם יהיו מוכנים יותר להיות פתוחים.

אני חושב, שלמען פתיחת פעולה של ניקוי אוירה ממה שעכשו מתרחש - אני מציע שנקבל את הצעת היו"ר. אולם, אולי מוטב שנשמע את דברי תת-ניצב קרתי, אם אין כאן התנגשות עם המשטרה. אך, עצם הרעיון נראה לי. אבל, תחילה נשמע איך משטרת ישראל רואה את הדבר הזה.

א. יריב: אני תומך בהצעת ח"כ מואב.

היו"ר י. ארידור: הויכוח הוא אם הפניה תהיה על דעת הוועדה או על דעת היו"ר הוועדה. פניה לציבור - תעשה. אם לא נפנה לציבור, יצא שהוועדה יושבת על האולימפוס ושומעת אינפורמציה שהיתה בעתונות.

א. גיבלבר: אני מציע שתעלה את הצעתך בסוף הישיבה, ואז נאמר לציבור שיפנה לוועדה או למשטרה. בסוף הישיבה נחזור לזה.

א. אולמרט: אדוני היו"ר, חברים נכבדים, היתי רוצה בראשית הדברים להדגיש שאני אינני מומחה מקצועי לענין ה"פרוטקשין" בכל מקום שהוא קיים. אני אדבר רק על מה שאני, אישית, חקרתי, ואמסור את דברי במדה מרובה של דיוק. אדבר רק על ירושלים.

להערכת, הבעיה הזאת, שאנו מדברים עליה -
"פרוטקשין" - ואני אומר זאת מתוך הערכה על יסוד ידיעות חלקיות
שיש לי - ה"פרוטקשין" בתל-אביב הרבה יותר נתוחכם ברמת הביצוע
והתכנון ובמדת ההקף שלו בתחומים מאד מגוונים.

אנו מדברים על "פרוטקשין" כתופעה נפרדת, אבל
במציאות מבחינת אלה העוסקים בדבר, אין אבחנה בין "פרוטקשין"
ובין פעילות עברנית אחרת של סחר בסמים, אלימות וכו'. כמובן,
שהדברים משתנים מקבוצה לקבוצה, מעוסק לעוסק, אבל באפן כללי כאן
מדובר על מכלול של פשיעה, ז"א גורמים המעורבים בפשיעה מגוונת,
שאחד האלמנטים שלה הוא "פרוטקשין".

ההגדרה של "פרוטקשין": בתרגום עברי זה נקרא
"חסות", ז"א גובים תשלום עבור חסות. במובן הקלאסי שלו היה מדובר
על פצצה שבו אנשים כופים על בעלי עסק לשלם להם תשלומים כסף -
המשתנים מבחינת גדל הסכומים - תמורת התחייבות שאותו אדם לא יגרום
נזק למקום של בעל העסק, או שאותו אדם באפן שיטתי ומתמיד יהיה
כביכול השומר של אותו מקום מפני כל מיני אנשים שאינם למעשה
במציאות. למעשה, זאת סחיטת כספים על בסיס של תשלום קבוע או זמני,
המשתנה בהתאם לנסיבות.

בכל שיטה מוצאים כל מיני וריאציות, וכך גם
ב"פרוטקשין". אני אפרט מה הסוגים המוכרים לי יחסית זה. יש,
קדם כל, גביית כספים פשוטה, קלאסית; יש בעל דיסקוטק בירושלים,
שאתמול הודיע שהוא לא משלם, ומי שעבד אצלו היה סתם שומר. הוא
נהג לשלם אלף ל"י מדי חודש, באפן קבוע, עד שאנשים מסוימים נעצרו.

לצערי, בנושא זה לא יכלתי להביא את בעל המקום,
כי הוא מכחיש את זה, מטעמים שלו. אבל, הוא משלם אלף ל"י לחודש.

בעל מקום אחר - וזה לא בדיוק דיסקוטק - משלם
גם כן אלף ל"י לחודש, באפן קבוע, מאורגן ומסודר.

ובכן, זה יוג אחד: תשלום קבוע, אחת לחודש או אחת
לשבועיים. יש גם תשלומים שבועיים, ואז זה לפעמים יותר ולפעמים
פחות.

לזכותם של הסחטנים ייאמר, שיש להם מישושים
להעריך עיסקות; לעולם לא יפריזו. הם יודעים איפה מרויחים יותר
ואיפה מרויחים פחות. הם אף פעם לא ממוטטים את האדם שהם גובים
ממנו, כדי שתהיה להם פרנסה מתמדת.

דבר נוסף הוא גביית רכוש: יש מקומות רבים
בירושלים, ששם בא הסחטן אל בעל העסק ואומר לו: "אני רוצה ממך
תנור חימום", או "אני רוצה מכונת כביסה", וזה יכל להיות מיקסר
וכדומה. הוא בדרך כלל מקבל את זה. רק השבוע נתקבלתי במקרה של
בעל שרות למכשירי חשמל בירושלים, שהודה בפני שהוא נתן מיקסר לשני
אנשים עקב איומים של הפעלת כח.

זה הסוג הקל של גביית רכוש.

הסוג המסוכן יותר, הוא למעשה הצטרפות לבעלות
על הרכוש, ז"א גביית הרכוש נעשית ע"י כך שקבוצת אנשים הופכת
להיות השותף בעסק הזה, מכח אותם איומים.

אני מכיר כמה בעלי עסקים בירושלים, שנאלצו לחלק
את עסקיהם. זה לא צריך להיות רשום בטאבו וברשם השותפויות. אבל,
יש הסכמים סמויים, לפעמים בע"פ ולפעמים בכתב, על השתתפות ברווחים
מן העסקים. זה קיים. על פי מיטב ידיעתי, אחד מהאנשים, שהיום
חשודים בביצוע מעשי רצח, ומיחסים לו פעולות דמי הגנה, הודה שהוא
שותף ב-35% באחד מבתי הקפה המצליחים ביותר בירושלים.

יש שיטה נוספת, והיא שיטת ההלוואות, שהיא הסוואה ל"פרוטקשין"; בא אדם ואומר שהוא צריך 10,000 ל"י או 15,000 ל"י, והוא מקבל את זה כהלוואה, אך זו "הלוואה עומדת", שאינה מוחזרת. נתקבלתי כבעל עסק אחד, שהיו נגדו איומים. הוא סיפר שהוא בעצם חשב לעזור לאותו אדם ולכן נתן לו את ההלוואה, אבל בסופו של דבר הוא הודה לפני שהוא שילם 9,000 ל"י לאדם שסחט ממנו את הכסף במטווה של הלוואה ולא קיבל את זה חזרה.

בתחום הזה, ההלוואה היא לא קבועה ולפי סדרי זמן קבועים.

כל המקרים, שמניתי עד עכשו, מתיחסים בדרך כלל לבתי-עסק. המקרה החריג בתחום הזה הוא, הגבייה מאנשים שידוע שיש להם כסף שחור. אבל, אני מעדיף את הנושא הזה לפתח, כאשר אגע בסוגי העסקים שמהם סוחטים.

אלה הסוגים המוכרים לי. אינני מומחה, לא רק במקומות אחרים, אלא גם בירושלים. אני משוכנע, שיש הרבה דברים שאינני מומחה בהם, ואינני מתימר לדעת כל מה שבעשה. לא היתי רוצה שתקבלו תמונה שכך בדיוק הדברים מהתחלה ועד הסוף.

בירושלים, כאשר התחלתי לחקור את הנושא, המקום הראשון שהלכתי אליו זה היה בשוק מחנה יהודה. האסוציאציה הטבעית שלנו היא, שיש שוק ויש דוכנים, ושם המושג השגור הוא "חאוה", וזה דמי הגנה. הלכתי לשוק. אני מודה ומתוודה, שהחקירה בשוק היתה קשה ביותר. יש דברים מאד מוזרים; כאילו יש, אבל כשזה מגיע לקונקרטיזציה – היה קשה מאד. הערכת המשטרה היא, שאין בשוק "פרוטקשין", וקל להתפתות לקבל את הגירסה הזאת שזה לא קיים שם. אני לא אומר את זה כביקורת על המשטרה, אלא זאת ההתרשמות שלי מהשיוות, שאמנם קל לקבל את הגירסה שאין שם "פרוטקשין".

אני אומר על יסוד בדיקה של הימים האחרונים, שהובהר לי שאכן כן קימת התופעה הזאת של "פרוטקשין", וקבלתי ידיעות של אנשים עם שמות שן הגובים ומי עומד מאחריהם, וככל שבררתי בנושא, הוברר לי שהיא קימת בשוק. לא אצל בעלי הדוכנים, אלא אצל בעלי החנויות ופחות אצל בעלי הדוכנים, בעלי הדוכנים הם "חמולות" שיש להם כח וגם הרכב כזה של אנשים שבמספר מקרים שאני נתקלתי כשבאו אליהם לבקש "פרוטקשין", אמרו לאיש שבא: "בא הצדה, ושם בסתדר...". ומצאו אותו שוכב שם, כי יש להם כח. הם מוכרים כבעלי כח.

אבל, למרות הכל, העובדות מצביעות על כך שיש תופעה חמורה יותר מאשר חשבנו, בשוק מחנה יהודה.

היו"ר י. ארידור: כשאתה מדבר על קיום תופעה בשוק מחנה יהודה, האם היו תופעות של אלימות כתוצאה מסרוב להענות לתשלום דמי חסות, במחנה יהודה? אם כן – האם היו פעולות של משטרה?

א. אולמרט: כשאני אגע בקשיים הקיימים לגבי שיפול בנושא זה, אדבר על כך.

בגבעת-שאול, בירושלים, יש שוק סיטונאי, ושם העסקים הם בקנה-מדה רציני, כי שם מגיעה הסחורה ב-5 בבקר ועוברת לשווקים. שם התחלתי לגלות באופן מקרי את התופעה. בשוק הסיטונאי, ידוע לי מי עוסק בזה. ההקף הוא רציני. יש לי מספר שמות של אנשים, אשר חלקם הודו בפני שהם משלמים. יש לי חשש גדול, שמעורבים בנושא הזה גורמים שהם לא גרים בירושלים "פרופר", אלא בסביבה.

יש מועדוני קלפים. בירושלים פעילים היום עשרות מועדוני קלפים. זו פרשה בפני עצמה. זה נסיון מאד מרתק. עברתי כמה קורסם איך מזייפים קוביות, ובמועדוני קוביה משחקים על עשרות אלפי ל"י על קוביה אחת, והזיוף של הקוביה הוא איך לעשות שכשאתה משחק אתה מרויח, וכשאתה משחק – הוא מפסיד. יש בענין זה מאות אלפי ל"י המתגלגלות במערכת המשחקים. הם עצמם מוקד לפשיעה.

המשטרה אולי תסביר מדוע המועדונים האלה פתוחים, ושזה אינטרס של המשטרה. אבל, אני סבור, שלמרות הכל הם משמשים מוקד של פשיעה, ובהקשר שלנו, יש פעילות אינטסיבית של "פרוטקשין" במועדוני הקלפים.

בשבוע שעבר נעצרו אנשים, ובאינפורמציה שקבלתי והעברתי למשטרה, ברור שמספר מועדוני קלפים בעיר, היו מיליים להם סכום כסף קבוע, ובמקרה מסוים היה קרב בין הכנופיה של אותו אדם שהוא חשוד ברצח, ובין המשפחה הזאת, על השלטון, או חלוקת הכספים במועדון אבו-רומל. (תנ"צ קרתי: אבו-רומל היה אחד השותפים). מקובל לכנות את המועדון "אבו-רומל", למרות שהשותף השני הוא יהודי ויש לו כינוי ערבי. שם היה מאבק בין כנופיה אחת לשנייה. הכנופיה השנייה - לא של המשפחה - הזעיקה כמה דמויות ססגוניות מעולם הפשע לירושלים, ושם נערך קרב אגרופים ומכות רצח. המשפחה היהודית ניצחה, ומאז היה ברור מה התחום ומה הגבולות.

יש כנופיה מסוימת העוסקת בנושא מועדוני הקלפים, בהקף יותר רחב. כיום ידועים לי גם שמות ראש הכנופיה וגם שמותיהם של אנשים שהם הגובים שלו. בדרך-כלל, הגובה - אם ראש הכנופיה אינו עוסק בפועל בנוכחות אישית במועדון, בשמירה - הרי יש לו גובה.

יש כנופיה אחת, שמוקדה הוא לא בירושלים, אלא בסביבה, ויש לראש הכנופיה אנשים העובדים בשבילו ועושים בשבילו את הגבייה.

יש בתי-קפה, מסעדות, מועדוני-לילה של משחקי מזל, כגון סנוקרים וכו'.

היה נסיון לסחוט מבנו של בעל בית-מלון בירושלים, נסיון הסחיטה היה מלוי שהוא בנו של עובדיה. בבית קפה מפורסם, שאחד האנשים היה שותף בו בסכום נכבד, לוי לא היה מרוצה מהזמרת וניפץ את כליה. אז בא האיש שתפקידו בכך, ואמר לו: "כל כוס זה 5,000 ל"י". הוא התחמק לשלם, ואז אמרו לו, שזה כבר 50,000 ל"י.

למיטב ידיעתי, הוא לא שילם, וזה היה לאחר ביצוע הרצח שאותו איש שאיים עליו היה חשוד ברצח סביב כל המעשים האלה.

בכל העיר יש חנויות שהן היו קרבן, בצורה זו או אחרת, בפעילות מהסוג הזה, כמו כן בוטיקים למיניהם וכן חנויות בגדים. שמעתי, אישית, עדויות מאנשים. יש בקרית-יובל, מוקד של פעילות כזאת. יש היום כחות חדשים, העולים שם על רקע מעצרים של חלק מהאנשים שעסקו בזה.

מי עוסק בזה: בתל-אביב היצב שונה, למיטב ידיעתי. בתל-אביב, זה עסק יותר רציני. בירושלים, עדיין איננו נמצאים בשלב של ארגון סינדיקט נוסח ארה"ב, עם הזרועות, והפייכת הכסף השחור הנגבה, לכסף המושקע בעסקים אחרים.

לי יש רושם, ש-31 חברות בתל-אביב, שייכות כלן לגורמים ששאבו את כספיהם מעסקי העולם התחתון, והעסקים האלה הם עסקי חזית. בירושלים זה לא קיים ברמה כזאת.

י. בארי: האם לחברות האלה יש דוחות בבית המשפט ובמשטרה?

א. אולמרט: בירושלים הפעילות היא ברמה שכונתית ומשפחתית. בדרך כלל, מי שעוסק בכך, זאת כנופיה הבנויה סביב מסגרת משפחתית. יש משפחה, ששמה נודע משום שאנשיה נעצרו. יש משפחה בקרית יובל, שהם בשלב מתקדם של צבירת כח בקרית יובל. יש משפחה, שעיקר עיסוקיהם בשוק הסיטונאי. יש כמה אחרים הגרים מחוץ לירושלים, בקאסטל, ויש להם שלוחות במספר מוקדים בעיר, בעיקר מועדוני קלפים. יש משפחה העוסקת בעיקר במחנה יהודה. כם אדם כזה, יש לו נוסף לשם, גם כינוי.

בדרך כלל, סביב מספר אחים מרכזים זוכי טובות
ההנאה מהם, והעוזרים שלהם. הם מתנהגים בצורה ברוטלית והאנשים נענים
להם.

אני בודק כרגע אפשרות, שמספר מקרים של הצעות
שארעו בירושלים, קשורים בסרוב של אנשים לשלם. מדובר בקבוצות של
משפחות מצומצמות, שסביבן יש מספר אנשים הנוהגים בצורה ברוטלית
ביותר. במספר מקרים, נודע לי על אפשרות להבריח את הכסף לחו"ל
כדי להבטיח אותו.

האנשים באיתור: כדי להקדים תרופה למכה, לפני
שהמטרה תאמר שיש קשיים כאלה וכאלה, אני בא לאמר מה הבעיות
הנראות לי: הבעיה המרכזית אינה פחד וכסף שחור, אלא קיום גורמה
שלפיה לא מגלים למשטרה. זאת הבעיה המרכזית, שנתקלתי בה. אנשים,
שלא בהכרח פחדו, ולא בהכרח יש להם כסף שחור, באזורים שונים של
העיר, אלה העוסקים בכך - הקרבנות והסחטנים - בצורה זו או אחרת,
בהרבה מקרים, אלה אנשים המשיקים לא פעם לעולם העבריינות בצורה זו
או אחרת. בדרך כלל הם גם מאותה עדה, ובדרך כלל פותרים את זה
במסגרת המשפחה והעדה. לא הולכים למשטרה, כי המשטרה היא גוף ששני
הצדדים האלה משותפים לעומתה. זה לא נורמטיבי ללכת למשטרה, כי זה
נקרא ללכלך. הלשנה במשטרה, זה ללכלך. ז"א, זה יותר חמור להלשין
במשטרה מאשר לעשות "פרוטקשין", ז"א יש רתיעה להלשין בפני המשטרה.

אחת הסבות שהצלחתי במוסררה: שם היתה טענה כלפי
אנשים שהם עצמם היו מסגירים למשטרה, ומשום שהם בגדו בכלל הזה, והם
"לכלכו", לכן מתנקמים בהם. חוץ-מזה שהם פעלו בתוך השכונה נגד
השכונה, וזה לא נורמטיבי. הכלל שם הוא: לא עושים את זה לאנשים
משלנו במעגל הסגור, ביחוד בענין הדחה לסמים.

הפגיעה בענין הזה היתה מעבר לכל המתקבל על הדעת
ז"א, הנורמה של אי-הלשנה, היא בעיה מרכזית.

היה דבר נוסף, והוא, החשש הפיזי. החשש הפיזי
האחד, הוא חשש לפגיעה בגופו של אדם. יש חשש, שאדם שיש לו מסעדה
מפוארת, ויושבים בה אנשים מכובדים, בסגנון מסוים, ויש תמיד סכנה
שיכנסו ה"פושטאקים" האלה ויביימו קטטה והמשטרה תבוא ותעצור אותם.
במקרה כזה, האורחים היושבים שם יגידו שיותר לא באים למקום הזה,
כי יש שם אלמנטים בלתי מכובדים. לבעל המסעדה המפוארת, כל הענין
הזה לא כדאי. אני מדבר על מסעדה מפוארת, שבה ארוחה לשני אנשים
יכולה לעלות 200 ל"י. תארו לכם, ש-8 בחורים כאלה באים, עורכים
להם שולחן, וזה ענין של 1,200 ל"י, והם באים פעמיים-שלוש בחודש, אז
זה סכום רציני, וכל זה כדאי לבעל המקום כדי למנוע את האפשרות שהם
יהפכו את השלוחן ויעשו שם מהומה.

אמר לי בפרוש בעל בוטיק, לא אחד ולא שנים,
שכאשר יש קלינטים בחנות, מופיע הבחור ואומר: "אני צריך חליפת
ג'ינס", וכאשר בעל הבוטיק אומר לו: "כבר לקחת חמש חליפות ולא
שילמת" - הבחור מכבה את הסיגריה על ידו של בעל הבוטיק, ואומר
סליחה.

שאלתי את בעל הבוטיק, למה הוא לא מתלונן,
ותשובתו היתה: א. זה לא נורמטיבי; ב. יחרימו אותי.

אותו אדם, שזה קרה לו, ולא רצה לשלם, היו לו
קשרים עם אחד מהעוסקים בזה, והוא העביר לו בקשה, ואמר שעושים
לו כך וכך. אותו אדם בכיר נתן לבחורים הוראה לא לעשות לו את זה
יותר.

כך הם פותרים את זה, אבל לא מוסרים למשטרה.
אבל, יש חשש פיזי, כי לאחד כיבו סגריה על היד, ואחד הולך עם
צלקת, כי כיבו לו סגריה על הפנים.

סוג שלישי הוא החשש מפני גילוי כסף שחור.
יש הרבה מיד אנשים, שיש להם מחזור גדול של כספים בלתי מדווחים.
למשל, אליעזר התימני צריך יהיה להסביר מאין היו לו 15,000 ל"י,

כאשר עזר כהן סחב אותו ואמר לו שאם יעשה קונצ'ים, הוא לא יצא משם. בסופו של דבר הוא התלונן, כי הדברים התגלו. אותו אדם, צריך יהיה להסביר מאיפה יש לו 15,000 ל"י שהוא יכל היה במקום לרשום צ'ק על סכום זה.

אבל, לא חסרים בעלי עסקים וחנויות, האומרים ש"פרוטקשין" עולה להם פחות מאשר מט הכנסה. אם הוא ידווח שהוא שילם 20,000 ל"י "פרוטקשין", הרי כשזה ידווח למט הכנסה, יאמרו שאם הוא שילם 20,000 ל"י, ז"א יש לו 100,000 ל"י, ואז המט יהיה גדול יותר מזה שהוא משלם היום.

לא פעם הוברר לאנשים - וכאן אני כבר אומר דברים לחובת המשטרה - וכשאתה מתחיל לעבוד בשטח, אתה רואה את הקשיים ואת הבעיות של המשטרה באמצעים וכח אדם, ואז אתה נעשה יותר זהיר בביקורת. אם כי אינני אומר, שאין מה לאמר על המשטרה, אבל צריך לעשות את זה בזהירות - לא פעם מתברר, שהפתרון נעשה בתוך תחומי העולם התחתון, במסגרת של מוסדות ענישה פנימיים. בתל-אביב, העניין הזה יותר מפותח. בחיפה, גם כן. בירושלים, זה מתגבש. יש בורריות פנימיות. למשל, אם רועה זונות לוקח שטח של רועה זונות אחר, או לוקח זונה העסוקה אצל רועה זונות שני, ומעסיק אותה אצלו, בחיפה בית דין פנימי שפט סכום של עשרות אלפי ל"י בגלל דבר כזה. המוסדות האלה קיימים ברמת שונה של תיחכום. בירושלים מספר בעלי עסקים הודו לפני, שכאשר הם נלחצו ע"י אנשים כאלה, הם פנו לאנשים בעלי השפעה, ובאמצעות אנשי-קשר מירושלים התקשרו עם אנשי-קשר בתל-אביב - כגון נהג מונית שהוא אי-קשר - והביאו אנשים מתל-אביב לירושלים, ואז "עושים" שולחן לאנשים מתל-אביב ושולחן לאנשי ירושלים, והחשוב הוא שיבואו מתל-אביב אנשים שהם באמת בעלי איום וסמכות יותר מאשר אנשי ירושלים, וכך הם דיברו ומדי פעם קראו לאחד מהאנשים הירושלמים ונתנו לו להבין שאם הוא יעשה משהו - חיינו בסכנה. כך, אנשי תל-אביב פתרו את הבעיה. יש אתיקות בעניין הזה.

יש נוש" בוסף, שלדעתי הוא אחד מהנושאים המרכזיים המקשים על המשטרה, וגם יוצרים מדה מסוימת של אי-אמון, וזאת הבעיה של חומרת הענישה, ז"א הענשים המוטלים ע"י בתי המשפט. זה יינטרס של כלנו וגם של המשטרה, ואני אציע שאחת ההמלצות תהיה לגבי קלות הענשים.

משפחת דנוך היא אחת המשפחות המפוארות של העולם התחתון בתל-אביב. הם כמה אחים ענקיים. הם "מיסדי" שיטת הגבייה של דמי ההגנה. דנוך היה פעיל ביותר, הוא גם המציא את שיטת הגבייה; נושים של בעלי חובות פונים אליו והוא בא אל האדם החייב, מסתכל עליו ואומר לו: אני רוצה את הכסף שאתה חייב לזה וזה. בדרך כלל הם מגיעים לכלל הבנה, ודנוך אשר השיג את הכסף עבור הנושה, גובה את חלקו בעניין.

יש גם מקרים מסוג שונה: גורמים של העולם התחתון ניסו לאלץ משפחה למכור את העסק באחוז קטן מערכו. הם באו אל דנוך והוא שיכנע את האנשים בחיפה שהמקום הזה איננו אוביקט. הוא קיבל 3,000 ל"י תמורת זה. הוא גם עוזר...

דנוך זה הובא לבית משפט והורשע בעבירות שונות. התוצאה היתה ארבעה חדשי מאסר. אני יודע שהפרקליטות תערער. אבל האפקט שיש לזה על אנשים הצריכים להתלונן הוא שהם מחר לא יתלוננו. קדם כל לציבור יש הרגשה, שלאנשים אלה יש תמיד קשרים גורמים המוסמכים. לגבי אברג'יל היתה אותה טענה. אותו דבר לגבי דנוך. אומרים שיש לו גיבוי. זה יוצר מצב של אי-אמון במערכת המשפטית ואנשים לא רוצים לחשוף עצמם אם בסופו של דבר אותו אדם יושב ארבעה חדשים עט עבירות כאלה.

פה תהיה תביעה להחמרה קיצונית, יתכן אפילו החמרה בענשי מינימום. צריך לשקול מדיניות ענישה יותר חמורה. אני חושב, שזה לא סוד, וידוע שיש שם היררכיה, שהיו לה שלוחות לגורמים ציבוריים מסוימים. יש שלבים. בתחום הזה, זה לא בנוי כך שהפושע המבצע הוא חבר של איש ציבור, אלא יש לו מישהו מעליו, ומעל לזה יש מישהו שהוא חבר של איש ציבור, והוא איש בעל רספקט ציבורי.

אין לי ספק, שהמשטרה קידמה הרבה את הטיפול בנושא סרסרות וזנות, והכנסת עשתה משהו לחסימת דרכי סחיטה של גורמים בשטח זה.

אני מציע, שנשקול כאחת מההמלצות, בתאום עם משרד המשפטים ומשטרת ישראל, על שינויים בדיני הראיות כדי להתאימם לקשיים באיתורם של חשודים והצגת עדויות נגדם בבתי-משפט.

בסופו של דבר, הסקתי שאין תחליף לפעולה שיטתית בשטח. נכון, שיש קשיים בקבלת תלונות ובאיתור חשודים, אבל יחד עם זה אני מאמין שפעולה הרבה יותר שיטתית וקביעת סדרי-עדיפות במלחמה בנושא הזה, יביאו בסופו של דבר להצלחת המשטרה.

אינני שותף לאלה האומרים שהמשטרה הוא גוף חסר יכולת. זה גוף, שאם הוא מחליט לעשות את הדבר במלוא היכולת, הוא עושה את העבודה טוב.

אני מציע, שנבוא לממשלת ישראל, כוועדה, ונאמר שמכלול התפקידים של המשטרה הוא כזה, שהיא כורעת תחת עמס הדבר בתקציב ובאמצעים ובכח-אדם. כדי לתבוע ממנה אחריות, אנחנו צריכים להגיד שיעמידו למשטרה את האמצעים הדרושים.

כאשר זה נוגע לכדורגל, ויש 300 משחקים בשבת, ונפצע מישהו, אומרים שהמשטרה אשמה. כך זה בתחום תאונות הדרכים, וכך בתחום הפרוטקשין, כך זה בבטחון פנים ומשמר הגבול.

אני רוצה לתבוע מהמשטרה אחריות, ואני רוצה שאוכל לבוא אליהם ככתובת, ואם משהו לא יהיה עשוי כראוי אומר שהם אשמים ואחראים לכך, אבל קדם כל אני צריך להיות בטוח שהעמדת לרשות המשטרה את כל הכלים כדי לבצע את תפקידם. היום אינני יכול לאמר בלב שלם שהם ערוכים מבחינת הכח הדרוש כדי לבצע את המשימה.

היו"ר י. ארידור: אני רוצה להודות בשם הוועדה על סקירתך, ולתזזר ולברך אותך על פעולתך.

אבקש ממר קרתי, אם הוא יכל לפרט בין היתר מה הקף הבעיה הקיימת ומה היו הסיבות - לדעתו - שהבעיה לא טופלה בצורה הנמרצת הקיימת היום בטיפול. בסופו של דבר, מה שעשה ח"כ אולמרט, יכל היה להעשות גם על ידי מישהו מהמשטרה, או המשטרה יכלה למצוא את האדם המתאים שיכל היה לבצע בשבילה את הפעולות האלה כדי לזרז את פרוק המוגלה הזאת.

אני מבקש, בסקירה שתינתן, אם יכל מר קרתי לטפר לנו מה הקף המעצרים שנעשו עד היום ומה הערכת המשטרה לאי זה אחוז של הפושעים האלה כבר הגיעה ידה של המשטרה, וכמה נשארו טעוני טיפול ומעצר ע"י המשטרה.

י. בארי: מקובל לאמר, במדה ידועה של צדק, שהתופעה הזאת היא תופעה עירונית ולא כפרית. עד לאיזה סדר-גדל של ישוב, להערכתכם, זה מגיע, והיכן זה נפסק?

ג. אליעד: הנאשמים בהצתה ובזריקת רימון בתלפיות, שוחררו בערבות. למה זה קורה!?

תנ"צ קרתי : הסיפור כפי שהוצג ע"י ח"כ אולמרט היה מרתק וציורי. הוא יודע הרבה יותר מאשר סיפר כאן. לצערי, לא אספר זאת בצורה כל כך ציורית; א. אין לי הכשרון האישי; ב. אני חייב להיות מרוסן ולהצמיד עצמי לעובדות מאמתות ולא על סמך דברים שנאמרו, שיתכן שהם נכונים ויתכן שהם נכונים בחלקם. אינני יכול להסתמך על דברים שמישהו אמר כסיפור קצע.

אתחיל בדברי רקע, כפי שהעיתונאי נ. דונביץ ניסה לעשות ניתוח פילולוגי וניסה להסביר שהמושג פרוטקשין הוא מושג מושאל - אינו קיים בארץ ואין המשל דומה לנמשל, המושג הזה מושאל מהמאפיה האמריקאית, והוא מושאל במקרה זה, ואינני יודע אם ההשאלה הזאת כל כך מוצלחת. בסופו של דבר, במה שאתם עוסקים כרגע, ואנו מוטרדים בימים אלה, הוא נושא של סחיטה לשמה, על כל צורותיה, וזאת עבירה פלילית של סחיטה בכח ואיומים מאדם בניגוד לרצונו. חלק מהדברים האלה הם תמורת מתן חסות, שמירה והגנה. ברוב המקרים, השמירה היא פיקטיבית, ובחלק מהמקרים אפילו לא חושבים לתת שמירה, אלא פשוט הפניה היא: אתה מרויח ואני רוצה חלק מהרווחים. יש לך כסף שחור ואתה חושש להצהיר עליו - אני רוצה להיות שותף לחלק מהכסף הזה.

זה, אולי, יבהיר את המשיים שלנו בהגדרות מדוייקות של החיפעה, מדידה וגילויים, כי בסך הכל פעולות הסחיטה, גרימת הנזק והחבלה או הפרת הסדר במקום ציבורי, כל זה מתפזר בחוק הפלילי שהוא ביטוי חיצוני של התופעה כלה. מאחר ואנו צמודים להגדרות יבשות של החוק, אנו מתקשים לאתר את גבולות התופעה הזאת.

צדק ח"כ בארי, כשאמר שהתופעה היא עירונית מובהקת. היא נפוצה יותר בערים הגדולות - ירושלים, תל-אביב, חיפה, נתניה, ובאר שבע במדה מסוימת. הישוב הקטן ביותר, שבו נתקלנו בתופעה, זה מגדל העמק, אך זה לא נבדק עד הסוף, וזה בשלב של חקירה. השעמים לכך הם מובנים; אלה עוים גדולות בעלות אוכלוסייה גדולה, אין קשרים הדוקים בין התושבים, יש פעילות כלכלית ומסחרית, חיי לילה ובידור, עולם תחתון, וזאת קרקע שעליה צומחות תופעות אלה.

א. גיבלבר: אולי תוכל להגיד לנו מה ההבדל בין פשע לפשע מאורגן.

תנ"צ קרתי : כשם שמדברים על "פרוטקשין", ואמרתי שזה נשע זר אצלנו, באותה מדה פשע מאורגן זה ביטוי של המאפיה האמריקאית, וזאת התארגנות גדולה, טריטוריאלי, ארצית, אזורית ושכונתית של ארגון אלים המשתלט על תחומי פעילות כלכלית מסוימת, מוגדרת, באפן בלעדי, כאשר הם בנויים בצורה היררכית מנהיגים ושליחים, ושלוחות ביניים, עם שלוחות בתביעה הכללית, ברשות המקומית, במסורה, ואפשר להגיע כמעט עד הנשיא. בהעדר אחד המרכיבים האלה - זה איננו הפשע המאורגן המוכר בטרמינולוגיה הקרימינולוגית.

נ. אליעד: מה שקיים כאן בארץ, זה פשע די מאורגן.

תנ"צ קרתי: כאן יש התארגנות של פנופיות פושעים. לאנשי מחקר בקרימינולוגיה, לפשע המאורגן יש הגדרה מסוימת. לכן הויכוח היה אם יש פשע מאורגן או לא. הויכוח לא היה על העובדות, אלא על הטרמינולוגיה. פשע מאורגן - אין. התארגנות בפשיעה - יש. אין לדבר אפילו על מוסד שיפוטי של היולם התחתון. כל מה שיש שם, זה שמו של אדם שהוא השופט וההילה שלו.

אבל, יש התארגנות בעולם הפשע, התארגנות של קבוצות קטנות יחסית. זאת עובדה. קבוצות המשתלטות על אזור מסוים, תחום מסוים או שוק מסויים - זה ישנו. אבל, לא בסדר-גדל כפי שאתם רואים בסרטי קלנוע על מאפיה השולטת בעיר או בנמל, או במקצוע מסוים כפי שזה קיים בארה"ב.

היו"ר י. ארידור: יש מחו"ל פשע מאורגן מסוג אחד, ויש בישראל פשע מסוג שני. אבל, לא היתי רואה כל אפשרות להמנע מהגדרה של פשע מאורגן בישראל, לצערי הרב, אם כי זה סוג אחר מאשר קיים בחו"ל.

ג. אליעד: הסיוט בציבור הוא הרבה יותר גדול, כשיש קבוצות כאלה של פשע.

תנ"צ קרתי: אני חרד מהמשמעויות שתנתנה, אם אסכים אתכם ואצהיר שיש פשע מאורגן. כל מה שהתכוונתי לעשות זה נסיון ומאמץ לפחות להגדיר את הנושא במסגרת הנכונה. לא למעט בחומרתה של התופעה. ומצד שני לא ליצור פאניקה בציבור. יש פשיעה חמורה, בלי שנדביק לה תווית מושאלת מארצות אחרות.

ממדי הבעיה: תופעות של סחיטת כספים, אינן חדשות. סחיטה היתה וישנה. רוב רובן של תופעות הסחיטה הן לא על רקע של חסות ושמירה. אדם בא ותובע כסף מאדם אחר: "יש לי תמונת ערום של הבת שלך", או: "יש לי תמונת ערום של אשתך, ואני תובע ממך כסף כדי לא למסור את זה". דוגמא אחרת: אדם זכה בהגרלה בסכום נכבד. בא אליו הפושע ואומר: "הרווחת כסף בקלות, תתחלק אתי. אם לא - יהיו לך בעיות וצרות". דוגמא אחרת: "אתה קבלן ומרויח סכומים מוגזמים - אנחנו רוצים להיות שותפים לעסקים שלך, ולא - יהיה עליך לחשוש ממש הכנסה ומפירסום הדברים איך קבלת את העבודה במיכרז". אני יכול להוסיף עוד דוגמאות רבות.

הענין הזה של סחיטה בכסות של דמי חסות בשמירה, זאת תופעה שגילינו את ניצניה לפני למעלה משלוש שנים. אלה היו מקרים ספוראליים שהגיעו לידינו בדרך כלל ממקורות מודיעין שלנו. בעקבות זה התחלנו לסקור את הבעיה, עשינו סקר מקיף של הנושא הזה בסוף שנת 74, ריכזנו את זה בראשית שנת 75, ועמדנו על התופעות אשר היום ח"כ אולמרט תאר אותן. ז"א, הדברים היו ידועים לנו, ופעלנו עם כל המגבלות אשר אחר כך אגבה אותן.

יש סוג מסוים של עסקים, אשר המכנה המשותף שלהם כגון סוג העיסוק, מקום העיסוק, אפיים ואישיותם של בעלי העסקים, עושה אותם לנסחטים בפוטנציה. לדוגמא: רוכלי ירקות ופירות. חלק גדול מהם עוסקים בזה ללא רשיון - ולא כאן המקום להכנס לכל המתרחש בשטח זה של העברת רכוש ומכירה ועיסוק בזה ללא רשיון - הוסיפו לזה את הסכומים העצומים שהם מרויחים ואין להם בדרך כלל תיק במס הכנסה וחלק מהם אף רשומי כנזקקי סעד. כלם נמצאים באותו אזור, בצפיפות רבה, ויש קשר הדדי בין הרוכלים האלה. בדרך כלל, הרוכשלים האלה בסוף היום משאירים את הדוכן עם כל הסחורה במקום ומכסים אותה בריעת בד. הם זקוקים לשמירה.

כלומר, אם ננסה לשחזר את התהליך, הם היו זקוקים לשמירה פיזית. אם זה התחיל בזה שהם התארגנו לשמירה עצמית, בסופו של דבר הזפייע אדם שהיה מוכן לתת להם את שרותי השמירה. מסרו לו שמירה של דוכנים וזה טבעי שאותו שומר ירצה שכל הדוכנים באותו אזור יזקקו לשרותיו ולא כל אחד יבחר לו שומר לעצמו או ישמור בעצמו. ובכן, כאן זה עיסוק לגיטימי של שמירה בלילה, אך זה גלש לאופי אלים כאשר אותם סרבנים נאלצו להזקק לשרותיו של אותו שומר.

במשך הזמן, השומר הזה כבר לא נזקק לשמור פיזית או להעמיד שומרים. די היה בזה שהוא היה ידוע כאיש אלים והוא השומר על הרכוש, ז"א עצם שמו וההילה של אותו איש אלים שהוא יפגע בכל מי שיפגע בכבודו ויגרום נזק ללקוח שלו. זה היה מספיק כדי לתת שמירה לבעלי הדוכנים. זה היה שלב שני ותחילת ההתדרדרות.

שלב שלישי היה כאשר בעלי דוכנים התנגדו לתת לו לשמור, כי הם טענו שהיו בלילה במקום ולא ראו אותו שומר. אז התברר שהציתו את הדוכנים שלהם והפכו את הירקות וגרמו להם בזק. זה כבר שלב התדרדרות נוספת, ואז העלו את המחירים תוך שימוש באיומים ובלחץ ובגרימת בזק לרכוש.

אני רציתי להראות קדם את המצב בשווקים ואת הקושי של המשטרה וגורמים ממלכתיים להכנס לענין הזה, כשיש בכל אפן עיסוק לגיטימי של שמירה. היום יש חוק של ארגון שמירה ואפשר להאחז בצד הפורמלי, שצריך להרשם כחברת שמירה ולקבל נשק אם הוא צריך, ולנהל רישום של השומרים. לפני זמן לא רב, גם הכלי הפורמלי הזה לא היה בידינו, ואז כאשר אדם טען שהוא שומר של בעלי הדיירים, ובעלי הדוכנים אישרו שהוא השומר והם משלמים לו - לא היתה עילה להתערב. גם כאשר היו לנו ידיעות שפגיעה היתה דוקא באדם שלא רצה להזקק לשמירת נותן החסות - הוכחה משפטית שהנזק וההצתה קשורים בזה, לא היתה בידינו. כל אדם יכול להיות שומר, ללא כל קוליפיקציות. הדבר היחיד שהחוק קובע הוא שאדם לא יכל לארגן מפעל או חברה למתן שרותי שמירה, ללא רשיון.

מ. הכהן :
אולי תזכיר מה היה תפקידו של המוכתר בשווקים בתקופת המנדט? היה מוכתר שהיה לו מעמד בשוק.

תנ"צ קרתי :
אני לא זוכר כל כך טוב את תקופת המנדט, אבל סיפרו שתפקיד המוכתר היה לאסוף כספים מבעלי הדוכנים כדי לשלם לאיש שצריך לשמור מטעם הרשות. הוא היה מקבל שכר שירחה מבעלי הדוכנים. זה תחום כזה שהוא לא יכל לפעול ללא מנהיגות וארגון כל שהוא ודוברות. מה שקרה הוא, הגלישה של אותו מוסד פנימי שצמח, וזו גלישה לתחומים פוליטיים.

גם כשאנו יודעים שהאנשים האלה גובים דמי חסות בכוח איומים בשימוש באלימו, זה לא מספיק כדי שנוכל להעמיד אותם למשפט ולדרוש מבית המשפט לשייך אותם.

לגבי הענשים הקלים, גם באותם מקרים של קרבנות הסתייגה, כפי שתאר ח"כ אולמרט, הרי כל מי שבוחן את הדברים יודע שהאיש הזה סחטן, אלים ובריון ועוסק בזה תקופה ממושכת, אבל בפני בית-המשפט כל מה שיש לנו זה מקרה בודד אחד. בחלק מהמקרים זה משפט ראשון באותו נושא וקשה לנו להעליל על השופט שהוא נותן פסק-דין המבוסס על מקרה כזה.

מתוך הסטטיסטיקה והמחקרים שעשינו, מתברר שלמעלה מ-20 מקרים שאנשים הובאו על דמי שמירה - אנשים לא חזרו למקצוע זה. כדי לעסוק בסחטנות, צריכה להיות לאיש הזה הילה של גברתן. כאשר אדם כזה יושב בבית-סתר - לא פוחדים ממנו יותר, והוא מאבד את ההילה שלו. שלא לדבר על כך, שבינתיים אחרים משתלטים על השטח שלו. זאת הסבה, שבדרך כלל הצלחנו להביא אנשים למשפט, והשופט מתיחס לדברים כפי שהם בכתב האישום, אבל בדרך כלל זה יכול להיות מקרה שאחד נטל את נפשו בכפו ובא להעיד, ואז זאת הרשעה ראשונה על האיש והשופט נאלץ לקחת את זה בחשבון. השופט לא מוכן להתבסס על ידיעות ממקורות מודיעיניות שיש לנו.

היו"ר י. ארידור :
כמו שהיה במקרה של סחיבת ארנקים, ברגע שזה הפך לתופה של מכת מדינה, אז גם על מקרים בודדים הענישה היתה בהתחשב בזה שיש מכת מדינה.

תנ"צ קרתי :
זאת התרומה של כל החברה במדינה, ז"א ההתענינות הציבורית, הרעש, הדיונים בכנסת, כל זה יוצר אווירה שעל הרקע שלה אני בטוח שבת-המשפט ערים לתופעה זאת, וזה לא היה בעבר; אנו, כמשטרה, לא יכלנו להציג את זה בצורה כזאת, כי בתי המשפט - כמו חלק מהציבור - לא התייחסו לזה כאל תופעה בהקף רחב.

הי"ר י. ארידור: איזה חלק מהתופעה מכוסה על ידכם, ואיזה טעון שיפול, ובאיזה מדה המשטרה יכולה להבטיח שאנשים שיתלונבו - לא יבזקו? האם היה מקרה, שאדם ניזוק אחרי שהגיש תלונה במקרה שהובא האשם לבית המשפט?

תנ"צ קרתי: כל תשובה על ממדים ומספרים, זאת משימה בלתי אפשרית, כי יש לנו הרבה ידיעות מהסוג שדיבר עליו ח"כ אולמרט, והוא נגע בקצה החוט ודיבר על ירושלים בלבד. ידיעות מסוג זה יש לנו רבות, וכל זה בגדר ידיעות אשר רובן הגדול הן שמועות ורובן מפי מקורות שאינם מודים שהם מעורבים בזה במישרין. כל ידיעה כזאת נבדקת, וזה תהליך ארוך ומיגע. אינני יכול לאמר שכל ידיעה מעידה על עבירה פלילית של סחיטה.

א. אולמרט: כשאני מדבר על משפחה העוסקת בזה בקרית יובל, לא הלכתי לכל בתי העסק אשר שמעתי שהם משלמים, אבל וידאתי את עובדות היסוד ברגע זה, בשלב זה, שאותן מניתי. לכן, אני חושב, שהתופעה רחבה הרבה יותר.

תנ"צ קרתי: אני אתיחס לכך בפרק בו אומר מה אנו עושים. חלק גדול מהדברים הידועים לנו, הם בגדר תופעות שהן מטופלות, חלק לא התברר בגלל מגבלות של אנשים וההיסוסים להעיד, וזה התבטא בהאשמות על גרימת נזק, על גזל, על איומים ועל נסיון לרצח. הנתונים מוסתרים ומוצנעים בכל סעיפי החוק שיש בהם יסוד של אלימות. אבל, לאמר כמה מהם זה סחיטה על רקע של דמי שמירה וחיסון - זה נושא למחקר גדול ומעמיק, ואין לנו הכחות והאמצעים לעשות את זה.

אני מקווה, שאולי עכשיו, עם ההתענינות הציבורית, אולי איזה מוסד אקדמי שיש לו אנשים וכלים מתאימים, יוכל לחקור את התופעה הזאת, אנו מעודדים לחקור את התופעות.

הבעיות המדאייגות אותנו מבחינתנו כמשטרה: בתחום שרותי הסבלות וההובלה, בכל שיר יש סוחרים ומפעלים סיטונאים הנזקקים לשרותי הובלה וסבלות. כאשר קבוצת סבלות מתמקמת בשוק מסוים או באזור מסוים, ומאלצת את הספקים להזקק לשרותיהם בלבד, האלימות היא לא כלפי הספקים אלא כלפי סבלים אחרים הרוצים להכנס ולעבוד באותו אזור.

תקופה מסוימת ראינו בזה מלחמה על קיום, או התחרות מקצועית. היו פה ושם חריגות בכח כדי לשמור על תחום המחיה שלהם. היום, עם הרגישות לנושא, שיש כבר יותר תלונות של בעלי עסקים. אנחנו מתקשים לפעמים לקבוע את הגבול בין המותר בתחום של התחרות עסקית או שמירה על קיום ופרנסה לבין אלימות ובריונות. זה אחד מהתחומים האלה.

ב. אליעד: אינני מבין מה כאן הזכות להעסיק דוקא סבל זה ולא אחר?

תנ"צ קרתי: אין כל קשי, וצריך לקבוע את זה; צריך לבוא בעל העסק ולהגיד שהסבלים באו ומנעו ממנו להשתמש בסבל שהוא הביא אתו.

ב. אליעד: אם הוא הביא סבל אחר, ונתן לו את העבודה - מה קורה?

תנ"צ קרתי: כדי למנוע נזקים, מתוך לחץ, בסופו של דבר הוא מתפשר עם הסבלים עבור הובלה שהם לא הובילו וכן עבור שחורה שהם לא פרקו. הוא מפעיל את הסבל שלו, ולסבלים במקום הוא משלם "דמי לא יחרץ" והם מסתדרים ביניהם. הם פותרים את זה ביניהם.

במחקר, שעשינו בנושא הסחיטה, נסינו לקבוע מי היא אוכלוסית הנסחטים הפוטנציאליים ומי היא אוכלוסית הסוחטים הפוטנציאליים, וזאת בהתחשב במיגבלות שאנשים אינם באים להעיד על מקרי סחיטה, עקב הסיבות שנמנו כאן.

נסחטים בכוח הם עסקי בידור ושעשועים, שהם עוסקים בעסקים מפוקפקים, ושם זה "דמי לא יחרץ". במקרים אלה, הנסחטים נכנעים לסחיטה, מחשש שמא ילשינו על מצבם או גורמים ממלכתיים יחטטו יותר מדי בעניניהם.

גורם שני ההופך אותם לנסחטים הוא אופי העיסוק שלהם. ברגע שהמקום הופך למקום של קטנות ודקירות סכין, זה מבריח את הלקוחות. בעל העסק, כשהוא נתבע לשלם כספים אין כאן חישוב של כדאיות, האם אלף כדאי יותר משלשת אלפים, אלא האלטרנטיבה היא איבוד העסק לחלוטין. זה, לבד מהנזק לבני משפחתו.

מ. הכהן : הבעיה קימת גם בסקטור הערבי?

תנ"צ קרתי : אין כאן גבולות עדתיים, מה גם שעסקים רבים בירושלים מבוהלים גם ע"י ערבים. כל מוסד בידורי הוא מוקד לסחיטה. זה נעשה בצורות שונות: יש כפית שמירה, ז"א אותו אדם מבלה שם לילה וקורא לעצמו שומר, ולפעמים הוא באמת מסלק אנשים המפריעים את הסדר, ולפעמים הוא סתם יושב שם. לפעמים הוא אפילו לא יושב שם, אלא בא רק לגבות את הכסף. הבריונים יודעים שהמקום נמצא בידי השומר הזה ואם יקרה משהו לבעל העסק הוא ידע למי הוא צריך לפנות.

סוג שלישי הוא סחיטה של שותפות. זה נעשה על רקע של רווחים לא מוצהרים או רווחים מופרזים, ואז הפניה היא: "אני רוצה להיות שותף לעסק שלך שאינך מצהיר עליו...". בדרך הטבע, החלק הולך וגדל, עד שבעל העסק לא מוכן יותר לזה, ואז יש הצעה או פיצוץ וכו', או שבעל העסק מחליט לסגור את העסק, כי זה לא משתלם לו.

היו"ר י. ארידור : מה תוצאת התלונות?

תנ"צ קרתי : כל אדם המעיד ומופיע בפומבי במשטרה, יש בעקבות זה מעצרים, והוא כמובן חושף עצמו ללחצים מצד אלה העלולים להפגע או להענש על סמך עדותו. זה מרתיע אנשים, וזה נוסף למה שאמר ח"כ אולמרט, ואני מאשר את דבריו. אותם אנשים הבאים אלינו, מציגים דרישה אולטימטיבית כגון: "אנו מוכנים להעיד, בתנאי שהמשטרה תציב שוטר ליד ביתנו, ליד העסק שלנו, ליד ביה"ס בו לומדים הילדים...". ז"א דרושה הגנה שוטאלית בכל שעות היממה. ברור, שדבר כזה איננו יכולים להבטיח. זה לא מעשי. איננו מנסים להשלות איש, שזה ניתן לביצוע. אם קורה ויש נסיון להשפיע על מוסרי העדות, שיחזרו בהם מעדותם, אנו עוצרים את המאיימים. אנו משתדלים לשמור על אלמוניותו של מוסר הידיעה.

היו"ר י. ארידור : אחרי מתן העדות, עד כמה שידיעתי מגעת, הדברים האלה נפסקים ואינם מתחדשים.

תנ"צ קרתי : דוגמא בולטת אחת היא בשוק תלפיות, המקרה עם סוחר העופות דווייק, אשר העיד על סלמן, ובעקבות זאת סלמן הורשע ונשלח לבית-סוהר לכמה חדשים. כמה ימים אחרי ששוחרר, נזרק רימון לחנות העופות של דווייק. אין לנו עדות האם הרימון נזרק בגלל העדות או כיוון שסרב להמשיך לשלם לאותו סוחר, כי בינתיים איש אחר התחיל לקבל את דמי הסחיטה. זה מקרה יחיד. בדרך כלל, כל הלחצים הם לפני התלונה למשטרה, או תוך כדי מאמצים שלנו לקבלת תלונה.

היו"ר י. ארידור : זה דבר, שניתן לפרסם.

תנ"צ קרתי:

אחת ההצעות של משרד המשפטים היתה לחוקק חוק של אפשרות מתן עדות: תוך תקופת מעצרו של החשוד שנגדו באה התלונה. אם בוכל לקבל את העדות בתקופת מעצרו של האיש, או מתן עדות בתביעה ע"י איש המשטרה - זה יסיר הרבה מחלוצים ומחתיסוסים של העדים להעיד בבית המשפט.

טרונר בהצגשה לתקופת ארוכה בבית-הסחר.

הענין הוא בנקיטת אמצעים דרסטיים, במסגרת הסמכויות שהחוק מעניק לנו, נגד כל נסיון ללחוץ ולחדיח אנשים לסתירת עדות במשטרה ובבית-המשפט.

אנו עושים מאמצים על-אנושיים להחזיק את הסמטגמ במעצר, ככל האפשר, עד גמר החקירה והגשת כתב האישום, ולאחר מכן עד גמר החליפים. המאבק עם בית המשפט הוא על כל יום במעצר, ואסילו על שבוע.

אני מקווה, שהפעילות הציבורית תשנה את יחס בתי-המשפט. עובדה, שלאחרונה תקופות המעצר ארוכות יותר, ולעתים גם הסכימו לעצור את החשודים עד גמר החליפים.

אנחנו חייבים להצטמצם למקרה הקונקרטי המובא, ולא להביא ידיעות רקע שהן בגדר שמועות.

פיצוצים והנחת מטעני הפלח, שחולק מהם הוא על רקע של סחיטה והפחדה של אנשים נסחטים ואשר לא מוכנים לשלם, חלקם אנשים שהיו מוכנים להעיד בבית המשפט, אבל אחד האמצעים שנעשו שכיחים יותר ויותר זה הרתעה באמצעים אלימים כגון הנחת דימונים.

היו"ר י. ארידור: אני מודה לתת-נציג קרתי.

נ. אליעד: האם בקטנתם שסלמן לא יסוחרר בערבות? האם ניתן המשפט התנגד? מה היה שם?

י. בארי: מסק-דין של בית המשפט העליון על מקרה אגס שבוע ע"י 15 בהודים במשך שלושה ימים ולילות, סימנו בחורה, אבטו אותה, ובסופו של דבר פשהגיע הענין למשטרה והיא פרהח ולא התלוננה, הספיים בית המשפט לסחרר אותם.

נ. אליעד: אותי חסריד הדבר לפח אדם כמו סלמן שוחרר בערבות.

תנ"צ קרתי: לאחר שהפסדו את האדם שהשליך את הרימון, ואותו אדם עד היום = למרות כל החקירות שאולי עורפיים משליך הרימון לא גילה מי שלח אותו. זה לא סלמן. נגד סלמן אין לנו דבר פרט לכך שהיה סחטן וישם בביית-סוחר, והוא מנסה להדש את הסחיטה שלו. לא הוא השליך את הרימון. משליך הרימון הודה בהשלכת הרימון והוא עצור עד גמר החליפים. סלמן איבבו מואשם בהשלכת הרימון.

נ. אליעד: אולי תגישו תיקון בענין יריה ממשק פאזירי, זאת עבירה הצריכה להיות פסע. האם זה משחק?

היו"ר י. ארידור: בישיבות הקרובות ניכנס לפרטים.

אבי רוצה לעבור לעבודת הוועדה בנושא זה. אני חושב, שלא תהיה התנגדות שהבדל-העצמת אולמדת ושחל יוזמנו לישיבת הוועדה שתדון בהצעותיהם.

ההצעה ה ת ק ב ל ה.

היו"ר י. ארידור:

בקשר לשאלה, שהעליתי בתחילת הדיון, ח"כ מואב הציג לקיים בנושא הזה בירור לאחר שמיעת דברי ח"כ אולמרט ותנ"צ קרתי ביקש להודיע שהוא תומך בהצעה שתהיה פניה על דעת ועדת הפנים לציבור, שהציבור ימסור מידע חסוי או גלוי, כדי שזה ישמש את המשטרה בפעולותיה ויכוון את עבודת הוועדה.

נ. אליעד:

אני הבעתי את התנגדותי בתחילת הישיבה, משום שבתחילת הישיבה היינו היו"ר ואני, ורציתי שיהיה דיון של הוועדה בענין זה. אני מציע לקבל את התוספת שהציע ח"כ גיבלבר, שהפניה תהיה שהציבור ימסור מידע או למשטרה או לוועדת הפנים, ז"א אנחנו לא באים במקום המשטרה, אלא יחד עם המשטרה.

היו"ר י. ארידור:

בהחלט. זה יהיה לוועדת הפנים ולמשטרה. היש בה הבאה של הוועדה בנושא זה נקבעה ליום ששי. יופיע ח"כ מ.שחל, ויופיעו האורחים שלנו.

אשר להזמנת אנשים לוועדה, אם מבין כחות המשטרה בתחומים יותר ספציפיים ואם מבין אלה שיש להם מידע על נושא זה, היכולים להעיר את אזני הוועדה, אינני בטוח אם כל אחד מאלה יוכל להופיע בוועדה. אך, אם זה מקובל על חברי הוועדה, אעשה זאת ואזמין אותם.

א. גיבלבר:

אני חושב, שצריך לבקש מחברי הכנסת מ.שחל ו.א.אולמרט, שיבואו בהצעות מה הוועדה יכולה לתרום בענין זה, וכן המשטרה.

אני חושב, מה יכולה להיות תרומת הוועדה כוועדת כנסת. יש לי מחשבות בענין זה, ואעלה אותן בעת הדיון.

היו"ר י. ארידור:

אני מצטרף להצעתו של ח"כ א.גיבלבר, שחברי-הכנסת אולמרט ושחל יעלו את ההצעות המתאימות. נמשיך בדיון זה בשבוע הבא.

הישיבה ננעלה בשעה 10.45